

Потпуковник СЛАВКО ВАЛИЋ

РАЗМИШЉАЊА О ПРОТИВДЕСАНТНОЈ ОДБРАНИ ИЗ ВАЗДУХА

Противдесантна одбрана данас претставља веома актуелно питање које задире у све области војне делатности — у тактичком, оперативном и стратегиском смислу. Стога оно заслужује да му се посвети одговарајућа пажња.

У овом чланку изнећемо неке тезе о карактеру и систему противдесантне одбране, пошто по нашем мишљењу постоји извештан несклад између досадашњег система одбране и новог карактера који је напад добио услед могућности примене ваздушног, поморског или комбинованог десанта.

У данашњем стадијуму развитка ратне вештине, полазећи од искустава стечених у Другом светском рату, ваздушни десанти претстављају важан елемент који се мора узети у обзир при оцени карактера напада. Десант је дао нападу нову и савремену форму, јер пребацивање снага у дубину непријатељске одбране није више искључиво везано за пробој тактичке одбране.

Оваква форма напада ће се — због развоја ваздушнодесантних јединица — и убудуће даље усавршавати. Већ сада можемо претпоставити, јер за то имамо материјалне доказе, да ће се ваздушни десант, било као одвојена операција, било као саставни део нападне операције, у будућем рату чешће примењивати; и да ће не само по обиму, него и по дубини (тактички, оперативни и стратегиски) захватати све веће размере.

С друге стране, и одбрана мора да прилагођава и усавршава своју организацију с обзиром на сам напад и видове маневра који се у нападу могу примењивати.

Али, пре но што пређемо на детаљнију анализу тих промена, најпре ћемо изложити приближне могућности ваздушнодесантних јединица и начин њиховог дејства само у главним цртама.

Анализирајући састав и наоружање једне савремене ваздушнодесантне дивизије, можемо да оценимо њене могућности и, евентуално, ефекат њене примене. Ако узмемо као пример америчку ваздушнодесантну дивизију¹⁾, према формацији из 1947 године, видећемо да се њено бројно стање (око 14.000 људи) не разликује много од бројног стања пешадиске дивизије (око

¹⁾ Овде износимо само примера ради податке за америчке ваздушнодесантне јединице, пошто је несумњиво да и друге веће армије, па и совјетска, располаже сличним формацијама.

16.000). Исто тако ни у наоружању ових двеју дивизија не постоји нека нарочита разлика, ако се узме у обзир „ешелон за одлучну борбу“ ваздушно-десантне дивизије. Код ове дивизије најважније је да се засада 100% људства и 92% целокупне дивизиске опреме може преносити ваздушним путем. Вероватно је да ће се у том погледу убудуће ићи још и даље, тако да можемо претпоставити да ће даљи развој технике омогућити преношење дивизије ваздушним путем у целини. Дивизиска артиљерија ваздушнодесантне дивизије, закључно са калибром 155 мм, преноси се ваздухом. Да би по јачини одговарала пешадиској дивизији нормалног састава, америчка ваздушнодесантна дивизија има такозвани „ешелон за одлучну борбу“ (у коме се налази тешко наоружање: 142 тенка, 36 хаубица 105 и 155 мм). Овај ешелон има задатак да по земљи сустигне своје јединице и да им пружи потребну подршку у најпотребнијем моменту, односно онда када треба да извршавају задатак као и свака друга пешадиска јединица. Врло је вероватно да у скорој будућности тешко наоружање ваздушнодесантне дивизије неће бити одвојено од главнине јединице за време дејства, јер ће се моћи пребацити ваздухом.

Овакав састав и ватрена моћ ваздушнодесантне дивизије показују да су њене могућности, у моменту када добија подршку свог тешког оружја (у армији САД „ешелона за одлучну борбу“), скоро потпуно исте као и могућности пешадиске дивизије, а када се буде решио проблем пребацавања тешког оружја ваздушним путем, тј. када оно буде ушло у њен састав, онда ће њихове могућности, у теориском смислу, бити исте у сваком моменту. Међутим, у односу на пешадиску дивизију, она има предност у томе што се врло брзо може пребацити и ступити у дејство на релативно малом простору. (Једна ваздушнодесантна дивизија може у дубини непријатељске територије заузети и обезбедити просторију са пречником од приближно 8, а један ваздушнодесантни корпус од око 22 км).

Док ваздушнодесантна дивизија оваквог састава засада мора да по дешава своја дејства у зависности од подршке јединица са фронта, јер је још увек делимично зависна од интервенције свог тешког оружја које дејствује са фронта, тако да већином дејствује у тактичкој, односно оперативној дубини, дотле у будућности треба очекивати самостална дејства здружених ваздушнодесантних јединица које ће имати једнаку, ако не и већу ватрену моћ од данашњих стрељачких дивизија, пошто ће моћи да пребацују и тешко наоружање ваздушним путем властитим средствима и да дејствују на свим правцима борбеног поретка јединица у одбрани, независно од подршке јединица са фронта.

У будућим ваздушнодесантним операцијама имаће велику улогу и хеликоптери који узлећу и атерирају са места, тим пре што им за спуштање трупа и материјала не треба неки нарочити простор, пошто на сваком земљишту, па чак и кршу, могу наћи толико простора колико им је потребно за спуштање. Ово је важно и због тога што се хеликоптери могу употребити на слабо комуникативном планинском земљишту и у тактичкој дубини за извођење брзих маневара мањих јединица, наоружаних чак и артиљеријом, као и за њихово снабдевање најнужнијим потребама (на пример, пребацавање муниције у хитним случајевима и сл.). То значи да се може очекивати чешћа

употреба тактичких ваздушних десаната на планинском земљишту, тј. десаната чије снабдевање неће зависити од постојања аеродрома и неких бољих комуникација.

Капацитет ваздушних комуникација више зависи од транспортних могућности ваздушних средстава и њиховог обезбеђења, него од карактера земљишта. То је нарочито важно због тога што планинско земљиште не претставља ни приближно онако велику препреку ваздушном како претставља копненом саобраћају, који у планини може бити скоро онемогућен. Ако се ово има у виду, онда се слободно може рећи да је данас извођење маневра преко теже пролазног терена, захваљујући могућности употребе десаната, знатно лакше него раније, и поред тога што су савремене јединице, које располажу са више технике, јаче везане за добре комуникације.

Овладавање превојима и важним планинским прелазима има огроман значај за операције на планинском земљишту, тако да су и маневри у циљу њиховог заузимања томе прилагођавани. Раније, док није било опасности од ваздушног десанта, било је главно да се одрже превоји и планински прелазни, јер је, углавном, од тога у знатној мери зависио исход операције. Сада се, по нашем мишљењу поставља важно питање: да ли данас, када се у нападу може применити десант оперативног размера, такав систем одбране, тј. с тежиштем на превојима (прелазима), треба да задржи досадашњи карактер и да ли успех операције, зависи од њиховог заузимања, или пак заузимање превоја може уследити у једној од следећих фаза операције? *

Несумњиво је да је заузимање комуникација, у првом реду превоја, на планинском земљишту, од првостепене важности. Али то не значи да данас превоји, односно прелазни, морају да буду први циљеви напада. То може да буде и железничка или сувопутна раскрсница која се налази у позадини планинског превоја, или чак читав систем снабдевања армије, јер се угрожавањем снабдевања угрожава и сам систем одбране. Ако је тачна наша претпоставка да ваздушни десант може да угрози оперативни објекат или систем снабдевања (чиме угрожава одбрану у целини), онда из тога произилази да систем одбране може да буде доведен у питање, чак и онда ако се чврсто држе најважнији превоји и прелазни у склопу главног одбраненог појаса. Нападом десанта у позадину слаби се одбрана у целини, а тиме се неизбежно слаби и одбрана самог главног одбраненог појаса који има тежиште на превоју и омогућава се снагама које наступају са фронта да га лакше заузму. После заузимања превоја, тј. после успостављања копненог саобраћаја операција ће добити још већи замах.

Због тога је важно да се правилно схвати значај и улога десаната у операцијама на планинском земљишту и да се анализирају и пронађу најпогодније форме које одбрана треба да прими у односу на нови карактер напада са применом десанта.

Ако стојимо на становишту да се ваздушни десант може извршити унутар армиске одбранбене зоне (кад за то постоје услови), онда се поставља питање: да ли је наношење главног удара ограничено само на правац који иде према фронту?

Познато је да се главни удар, углавном, наноси на правцу који има одлучујући значај у погледу разбијања главних непријатељских снага и да

на његов избор утичу: распоред непријатеља кога треба разбити, погодност земљишта за кретање властитог борбеног поретка и могућност извршења предвиђеног маневра. Међутим, могућност кретања борбеног поретка често пута није одговарала замишљеном маневру или распореду непријатељских снага које је требало уништити, тако да је то негативно утицало на ток и исход операције. Али, с обзиром на могућност употребе десаната, чије јединице претстављају део борбеног поретка нападача, овакви проблеми данас се могу повољно решити. Чак није искључено да ће главне снаге ваздушног десанта извршити напад са бока и из позадине, и својим концентричним дејством у правцу главног одбранбеног појаса убрзо успоставити контакт са јединицама које нападају са фронта. Снабдевање ових снага ваздухом трајало би до спајања са јединицама које наступају са фронта, тј. до успостављања саобраћаја на сувоземним комуникацијама.

Према томе, није искључено да ће се примењивати, када то ситуација буде захтевала и омогућавала, и такав вид маневра, коме се правац главног удара неће наносити са фронта и комуникацијом, већ с бока и из позадине, не само ради нарушавања садејства између тактичког и оперативног ешелона одбране, него и у циљу нарушавања система одбране на главном одбранбеном појасу, као и лакшег и бржег извршења пробоја и убацивања покретне групе, односно снага за експлоатацију пробоја. Овакав случај нарочито може да дође до изражаја у планинским пределима где је дејство тенковских и механизованих јединица и онако у знатној мери ограничено и везано за комуникације, те их зато претходно треба заузети.

Јединице које наступају са фронта начелно примењују маневар обиласка и обухвата да би угрозиле бок или позадину непријатеља. Карактер маневра који се примењује без везе са ваздушним десантом обично зависи од тога да ли јединице које га изводе имају или немају ватрену везу са јединицама које дејствују са фронта. Међутим, ваздушни десант омогућава извођење специфичних форми маневра како у тактичком, тако и у оперативном обиму, на тај начин што јединице које врше обилазак и немају ватрену везу са јединицама које нападају са фронта могу ступити у ватрену везу у дубини непријатељске одбране са јединицама спушеног десанта.

Поред тога, могућа је и примена двојног обиласка (копнених и ваздушнодесантних снага), затим комбинација обухвата и обиласка, итд., а даљи развој ваздушнодесантних јединица вероватно ће изазвати чешћу примену ваздушних десаната не само у стратегиским и оперативним размерама, већ и у тактичкој размери, било да дејствује снагама тактичке или оперативне намене, чиме ће се још више повећати разноврсност маневара нападачевих снага.

Данас је већ познато да се јачи ваздушни, поморски или комбиновани десанти, тј. десанти оперативног значаја, могу примењивати на одвојеним оперативним правцима на којима уопште нема (или има сасвим мало) оперативних јединица браниоца, а које се налазе у дубини непријатељске територије ван одбранбених појасева. Они могу дејствовати и независно од пешадиских, тенковских и механизованих јединица које се налазе на фронту. Они се могу вршити са циљем да се успостављањем нове борбене линије непријатељ принуди да одвоји извесне снаге са фронта или да употреби резерве

и да на тај начин ослаби своју одбрану у целини. Осим тога, циљ ваздушно-десантних напада може да буде заузимање извесне погодне просторије за спуштање десанта одакле се могу развити самосталне операције крупних размера.

Поједини десанти, у виду јачих диверзантских група, могу се примењивати и за дејство у непријатељској позадини са циљем да се уништи неки важан индустријски комбинат, електрична централа, комуникациски чвор и сл. Није искључена употреба десанта ни за пребацивање политичких емиграната за вршење шпијунаже, диверзија и герилских акција уопште.

Према томе, можемо претпоставити да ће ваздушнодесантне јединице, нарочито у првој фази, моћи да изводе операције и независно од подршке копнених снага и да величину десанта, дубину његовог искрцавања и време извршења треба сматрати зависним само од оперативног или стратегског плана, расположивих средстава и конкретне ситуације.

Ваздушнодесантна операција не мора бити само део опште нападне операције, већ и део одбранбене операције, ако се ваздушни десант изводи у циљу непосредног и брзог супротстављања продирућем непријатељу. Десант би, у том случају, претстављао фактор активне одбране чије би јединице имале задатак да противнападом успоставе нарушени одбранбени систем и омогуће уништење непријатеља.

На основу свега досад изложеног можемо донети следеће закључке:

— ваздушни десанти повећавају могућност примене оперативног маневра и преко терена који су теже приступачни за техничка борбена средства чиме, у извесном смислу, мењају улогу и значај превоја у систему одбране — барем у почетној фази; њихова примена може бити у стратегиским, оперативним, па и у тактичким размерама;

— употребом ваздушног десанта маневар постаје динамичнији и богатији по формама и њиховим комбинацијама;

— главни удар у нападу могу да изводе и ваздушнодесантне снаге, те се, према томе, и правац главног удара може вршити с бока и из позадине, а не само са фронта;

— ваздушнодесантне јединице могу да изводе своје операције у дубини непријатељске територије и независно од подршке копнених снага.

Према томе, ваздушни десанти налазиће убудуће чешћу примену у операцијама, односно увек кад год то буде захтевала ситуација и када за то буду постојале објективне могућности. То ће свакако утицати и на карактер операција.

*

Форма одбране, која је постојала крајем Другог светског рата, и даље је остала, углавном, траншејног система, али са елементима који је чине много развијенијом и припремљенијом у противавионском, противтенковском и противартиљерском смислу. Она је нарочито обезбеђена и у инжењерском погледу. Активност и упорност претстављају њене основне карактеристике. Међутим, на формирање система одбране у Другом светском рату није толико утицао десант као форма напада, већ се одбрана — може се рећи — формирала углавном против средстава која су нападала са фронта или бока (ако одбрана није била непрекидна), као и бомбардовања и митраљирања из ваздуха, тако да се ефикасно могла супротставити таквим формама напада све

до примене десанта. Међутим, данас, као што смо видели, ситуација није иста. Напад, који је комбинован са десантом из ваздуха, добио је своју нову форму. Због тога је природно да и одбрана мора свој систем прилагођавати тој новој форми напада.

Из тога видимо да ваздушни десант, као нови елемент напада, намеће потребу да се у постојећи систем одбране унесе нови елемент који ће је, поред осталог, учинити и **противдесантном**.

Због тога се намеће основно питање: како организовати одбрану у противдесантном смислу и да ли ће се одбрана, која је припремљена у противдесантном смислу, разликовати од досадашње, и у чему?

Ако имамо у виду да упоредо са развојем нападних средстава, нарочито ваздушнодесантних снага, треба да се развија и одбрана, тј. да постане и противдесантна, морамо сматрати да ће и досадашњи систем одбране, норме ширине и дубине одбранбених појасева, начин распореда снага и организација система ватре, несумњиво претрпети извесне измене.

Пре свега, за борбу против ваздушних десаната треба имати организовану позадину у целини. Али, осим тога, нужно је имати и добро организован систем одбране у одбранбеној зони на фронту, тј. треба имати одбрану која је уређена и у противдесантном смислу. То је нарочито потребно да се не би, због непредвиђених мера за одбрану од десанта, довела у питање чврстина одбране, а тиме и територија коју она штити. Због тога се појављује проблем уређења што тешње сарадње између војно-територијалних установа, које са налазе у близини фронта и које су одговорне за обезбеђење територије од ваздушног десанта, и оперативних јединица на фронту.

Карактер земљишта, састав, наоружање и јачина јединица наше Армије, као и тактика коју ћемо примењивати с обзиром на поменуте факторе, по нашем мишљењу, нису у складу са досадашњим системом формирања једне армиске одбранбене зоне, нити са нормама на које се тај систем ослања.

Карактер земљишта на великом делу наше територије погодан је за организацију одбране на широком фронту, тако да ће овај вид одбране вероватно имати најчешћу примену. Због тога се намеће потреба за прилагођавањем система одбране нашим условима. Планински венци или веће реке, као природне препреке, даваће одбрани још већу чврстину и омогућити јој да се мањим снагама могу бранити веће одбранбене зоне. Али, с друге стране, то ће истовремено принуђавати нападача да примењује и ваздушне десанте са циљем да овладају превојима, прелазима и теснацима, којима обично пролазе комуникације, да образују мостобране преко водених препрека, или да растроје целокупан систем одбране.

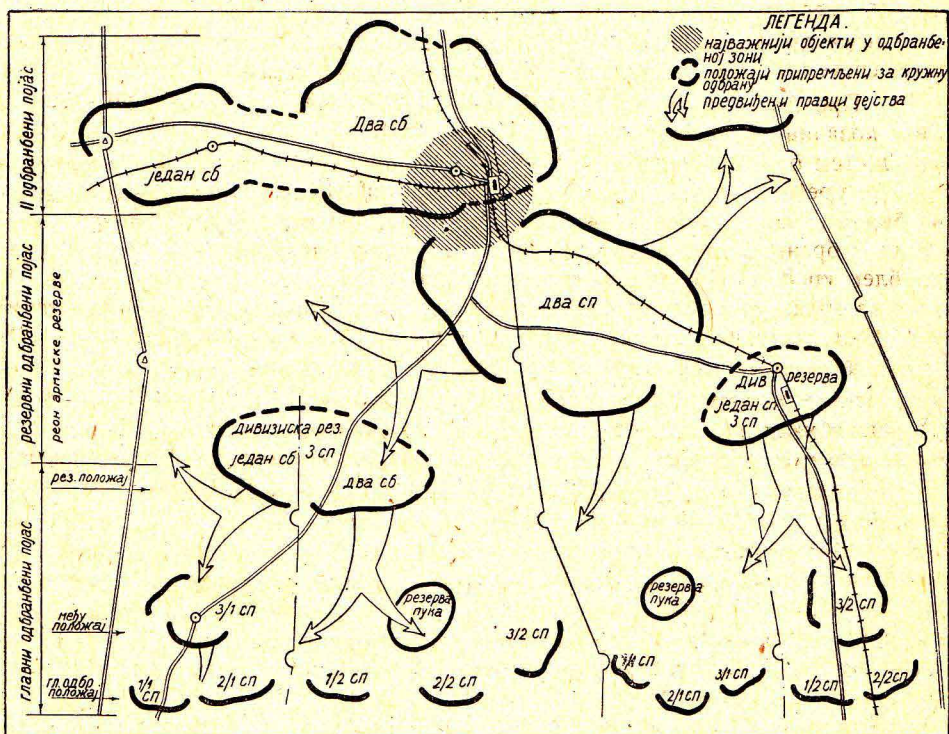
Због тога одбрана на широком фронту треба да буде нарочито отпорна према ваздушним десантима.

Решење овог проблема нагомиланом снага не би одговарало нашим условима. По нашем мишљењу одбрану треба организовати у противдесантном смислу прилагођавањем самог њеног система том циљу. Другим речима, расположиве снаге треба тако погодно распоредити да могу до максимума користити разне природне и вештачке препреке и да се могу узајамно потпомагати тако да се са што мање сопствених снага могу задржати и знатно јаче

снаге непријатеља. Ако би се десило да се ове снаге не би могле супротставити ваздушном десанту, онда би била потребна интервенција јединица РВК.

Руководећи се горе изнетим поставкама, покушаћемо да изнесемо наше гледиште на систем одбране која би имала противдесантни карактер.

Пошто сада још није могуће ићи даље од принципијелних поставки по питању система одбране и дати готов систем, јер је то још ствар развоја и дискусије и, коначно, практичне провере на вежбама и маневрима, ми ћемо се овде задржати само на најбитнијим питањима. Сви елементи одбране, поред тога што сами треба да буду организовани у противдесантном смислу (кружна одбрана, коришћење природних и вештачких препрека, јака ПАО, итд.), морају да претстављају једну јединствену целину и у противдесантном сми-

Скица 1 — Импровизирана одбранбена шема армије и распоред снага

слу. Из тога произлази да би целокупна одбрана, ако би хтела да буде противдесантна, морала да буде кружна у оквиру јединице као целине. Као што су распоред јединице, препреке, систем ватре и резерва у батаљонском чвору одбране постављени тако да могу давати отпор на сваком правцу батаљонског рејона одбране, тако исто треба да буду постављени борбени поредак пука, дивизије и армије, у којима ће распоред јединица, резерви, заштитна и организација система ватре омогућити ефикасну одбрану целог

одбранбеног појаса, тј. омогућити организацију кружне одбране не само мањих него и здружених јединица. Из овога произилази да би систем групног поседања, нарочито у дубини одбране, био много подеснији од траншејног система.

Организацију и јачину одбране у противдесантном смислу не треба схватити кроз повећање снага, него првенствено кроз прилагођавање савремене одбране и њених средстава новом типу напада у коме учествује и ваздушни десант, тј. прилагођавање одбранбених појасева, борбеног поретка јединица, система ватре и запречавања. Маневар јединица средствима у оваквом систему одбране имао би првенствени значај.

Да би се удовољило тим захтевима, по нашем мишљењу, требало би да корпус (армија) брани зону која би се састојала из два главна појаса и „појаса распореда резерви“, који би се налазио између њих.

Главни одбранбени појас обухватао би одбранбене положаје дивизија првог ешелона, укључујући њихове резерве и ватрене положаје подржавајуће и придате артиљерије дивизијама. Задатак главног одбранбеног појаса био би одбрана армиске зоне од напада копнених јединица са фронта и тактичких ваздушних десаната у том појасу.

Други одбранбени појас имао би задатак да непосредно штити неки објекат и да обезбеђује снабдевање армије које би било угрожено са бокова и позадине од дејства непријатељског ваздушног десанта баченог у његовом рејону. Иначе му задаци остају као и раније. Оперативни објекат морао би се налазити између другог појаса и појаса распореда резерви (овај објекат обично ће бити важна железничка или путна раскрсница, индустриски, политички или привредни центар и сл. на једном операциском правцу).

Појас распореда резерви, који би се налазио између првог и другог појаса, обухватио би одбранбене положаје који обезбеђују снабдевање дивизија првог ешелона, ватрене положаје армиске артиљерије, као и одбранбене положаје који штите одбранбену зону од бочних удара, а који могу да послуже и као полазни положаји за противударе.

Појас распореда резерви имао би задатак:

1) да омогући ефикасно дејство резерви у свим правцима одбранбене зоне у циљу:

— супротстављања или уништења ваздушног десанта који угрожава главни или други одбранбени појас, односно оперативни објекат или линије снабдевања;

— извршење противнапада на јединице које су извршиле или врше пробој главног одбранбеног појаса;

— ојачања угрожених отсека одбране;

— омогућавања и олакшања дејства противдесантних јединица више команде које су упућене за уништење крупнијег непријатељског десанта у зони армије; и

2) да обезбеди снабдевање дивизија првог ешелона (ако би било угрожено), као и дејство армиске артиљерије.

Дубина и ширина одбранбене зоне у целини, као и појединих појасева, зависе од ватрених могућности јединица које се бране и њиховог задатка.

Систем ватре треба да омогући интервенцију артиљерије на угроженим отсецима одбранбене зоне, као и подршку резерви применом маневра покретом појединих јединица и маневром путањама.

Запречавањем треба обезбедити одбранбену зону од наглог и изненадног продора непријатеља у дубину одбране на свим отсецима, а нарочито са бокова и позадине где су снаге и систем одбране досада били, у односу на предњи крај, знатно слабији (на приложеној шеми види се импровизиран систем одбране и распоред снага у корпусној (армиској) одбранбеној зони).

Борбени поредак јединице у одбрани зависиће од оцене конкретне ситуације, тј. са којег се правца (фронта, бока или позадине) могу очекивати главне снаге непријатеља. Ако се јединица налази у непосредном додиру са непријатељем, сасвим је разумљиво да ће, иако очекује десант главнину својих снага имати на главном одбранбеном појасу. Међутим, ипак ће бити потребно да се и у том случају распоред постави тако да се може извршити извесно одвајање снага или њихово пребацивање са неугрожених на угрожени отсек, ако би се појавила опасност од напада десанта са бока или из позадине. На брдском и планинском земљишту, где је извршење прегруписавања веома тешко, треба онемогућити изненађење на тај начин што ће се формирати најпогоднији борбени поредак који ће бити резултат правилне процене ситуације.

Јединице које организују одбрану треба да имају такав састав и наоружање, да се бар у првој фази могу одупрети сопственим средствима и надмоћнијим непријатељским снагама, односно до интервенције јединица РВК.

Да би се организовала кружна ваздушнодесанта одбрана корпуса (армије), потребно је да се сва три појаса поседну снагама које ће бити у стању да се бар одбранбеним мерама супротставе продирању десанта у дубину одбране, без обзира на снаге које наступају са фронта. Ако се други одбранбени појас по свом положају не би поклапао са положајем најпогоднијег распореда снага за дејство противу десанта, онда већи део резерве треба распоредити на појасу распореда резерви, док би се део снага морао задржати за евентуалну одбрану другог одбранбеног појаса, било да га угрожава десант или снаге које врше обухват, односно обилазак. У овом случају, „резерва“ би се налазила у два одвојена рејона, распоређена тако да се за време борбе обезбеди садејство и ватрена веза између јединица, уколико је то могуће. При распореду резерве, чија би се главнина, у таквом случају, увек налазила на појасу распореда резерви, треба узимати у обзир у првом реду могућност њеног дејства, односно учешћа у противнападу на снаге које наступају са фронта, као и њено дејство против ваздушног десанта.

У случају активирања дела резерве са положаја распореда резерви, снаге које би се налазиле на другом одбранбеном појасу не би остале неактивне ако не претстоји никаква опасност њиховим положајима. Задатак резерви у целини био би да активном одбраном униште десант или га бар задрже и изолују док се пребаце снаге са неугрожених отсека, односно док пристигну појачања више команде или јединице РВК.

По нашем мишљењу, држање још неких специјалних снага намењених за борбу са десантима у одбранбеној зони, поред опште резерве, чији би се један део налазио на другом одбранбеном појасу, не би одговарало нашим

приликама, јер би то значило ангажовање знатних снага које не би биле искоришћене ако непријатељ не би вршио десант, док би се на другим отсесима фронта за њима можда осећала неопходна потреба и где би њихово присуство могло да буде одлучујућег значаја.

Према досадашњој организацији одбране, позадински делови били су обезбеђени само са фронта и делимично из ваздуха. Међутим, данас се фронт може појавити свуда, а безбедност позадинских делова потребна је непрекидно. Због тога се поставља питање где треба распоредити позадинске делове здружених јединица и како их обезбедити, кад постоји могућност да се позадина угрози у исто време и на исти начин као и предња линија фронта. Ово је нарочито важно на планинском земљишту. За решење тога питања треба, у првом реду, размотрити састав и распоред позадинских делова у борбеном поретку јединица у одбрани која је припремљена у противдесантном смислу, јер се њиховим обезбеђењем, као појединачних елемената, решава само један део овог проблема. По нашем мишљењу, позадински делови и њихово функционисање могу се најбоље обезбедити ако се налазе под непосредном заштитом делова резерве и јединица које су распоређене на другом одбранбеном појасу, тј. између тих делова.

*

Сваку одбрану у будућем рату требало би организовати и у противдесантном смислу поготово ако операције — што је вероватно — буду обилевале десантима. То значи да сваки одбранбени појас, који због десанта из ваздуха може да буде угрожен са сваког правца, треба да буде у стању да одбије напад на било ком од својих отсека.

Познато је да резерва претставља снагу којом командовање утиче на ток операције. Уколико је она монолитнија, утолико је већи ефекат њеног удара. Према томе, резерва у рукама команданта треба да буде јединствена. По нашем мишљењу, не треба да постоје јединице другог ешелона (резерва) и „специјалне јединице“ одређене за борбу против десанта као посебни елементи, већ само „општа резерва“, чији би распоред и састав одговарао конкретної ситуацији и плану операције. То значи да састав и јачина опште резерве, као и њен распоред, треба да одговарају не само за борбу против ваздушнoг десанта, него и за потребе противудара и, евентуално, за одбрану другог одбранбеног појаса. Када, како и у ком циљу ће је командант употребити, зависило би од развоја операције.

Може се поставити питање: којим се и каквим снагама можемо супротставити јачем десанту, тј. десанту који угрожава систем одбране у целини и који није могуће уништити или задржати употребом сопствене резерве? По нашем мишљењу, требало би да се такве снаге налазе у саставу РВК јединица или фронта. Ово не значи да би требало формирати неке специјалне јединице, већ да би део резерви РВК требало да буде прилагођен за дејства против десанта и за брзо пребацивање. Оне би се налазиле позади корпусне (армиске) одбранбене зоне на важним стратeгиским тачкама са којих би њихово пребацивање на угрожене отсеке било брзо и ефикасно.

Постојање противдесантних јединица РВК, по нашем мишљењу, потребно је из следећих разлога:

Десанти могу да буду различите величине. Јаке снаге могу се прикупљено бацити на релативно мали простор, или обратно, мање снаге на неколико места. То све зависи од конкретне ситуације. Поред тога, ми смо претпоставили да се десанти бацају и на рејоне у којима нема оперативних јединица, због чега је нарочито потребна брза интервенција. Ово указује да је потребна једна снага која се може употребити на сваком угроженом месту било против десанта у позадини ван фронта, било у одбраненој зони армије која се својим снагама не може успешно супроставити десанту због његове надмоћности. Овим би се обезбедила употреба тих снага у одлучујућем моменту и на најважнијим правцима, у складу са општом оперативном, односно стратегском замисли. Што је најважније, овим би се постигла знатна економија снага, јер се исте не би морале налазити у свакој армиској одбраненој зони.

Противдесантне снаге РВК састојале би се не само од моторизованих, тенковских и механизованих јединица, него и ваздушнодесантних (уколико би за то постојале могућности), које би омогућиле брзо и непосредно дејство у свакој ситуацији и на сваком земљишту. Овде не треба изгубити из вида непосредно дејство територијалне противдесантне одбране у нашој позадини, која би садејствовала са снагама РВК. У току одбранбене операције често ће се догађати да, поред дејства јаког десанта, буде велик и притисак са фронта. Ако би због његове јачине, било немогуће уништење десанта у моменту спуштања, онда би кружна одбрана појаса у целини онемогућила продирање десантних јединица према оперативном објекту, дезорганизовање система одбране и угрожавање комуникација за снабдевање. Привремено заустављање десантних снага знатно слабијим јединицама на унапред припремљеним погодним положајима за одбрану омогућило би усмеравање резерве на оне снаге непријатеља које највише угрожавају одбранбени систем. То би уједно омогућило припрему и дејство противдесантних јединица РВК ако снаге десанта превазилазе могућности јединице у одбрани да се одупре.

Распоред противдесантних снага РВК зависио би од конкретне ситуације. У неким случајевима, када је примена десанта на одбранбени појас неке армије веома вероватна, онда јој се могу придати извесне противдесантне снаге РВК (у виду комбинованих група или одреда различите јачине, од пука до дивизије).

Овде је важно напоменути још и питање наоружања. Могућност примене ваздушног десанта захтева да се одбрана ојачава не само ПА, него и ПТ средствима. То је потребно нарочито због тога што ће се убудуће таква средства вероватно распоређивати по својој дубини одбране, на целом одбранбеном појасу, нарочито у оним рејонима где се десант очекује, тим пре што се једрилицама могу пребацити и оклопна возила.

Према овоме што смо досад изнели о систему противдесантне одбране, борбеном поретку јединица и резерви, могли би доћи до следећих закључака који, уствари, претстављају принципијелне поставке о карактеру одбране од ваздушних десаната:

- 1) да би одбрана била противдесантна, она треба да буде кружна не само у оквиру мањих делова, већ и у оквиру свих тактичких, оперативних и стратегских јединица и тела закључно са земљом у целини;

2) одбрана треба да буде ешелонирана и развијена у инжињерском смислу не само на фронту, него и на боковима и у позадини;

3) одбрана има задатак не само да одржи фронт, него истовремено да обезбеди снабдевање и позадину које десант нарочито угрожава;

4) у РВК треба да постоје погодне јединице за дејство против десаната, за ојачање угрожених одбранбених зона или других делова територије;

5) резерве треба да буду распоређене тако да им буде омогућено дејство на сваком отсеку одбранбеног појаса, односно зоне у циљу одржавања чврстине одбранбеног система.

Према томе, најважније је да се реши постојећи несклад између старе форме одбране и нове суштине напада. Тај несклад у току Другог светског рата није могао доћи до пуног изражаја. Међутим, несумњиво је да ће се тај несклад још више повећати због претстојећег развоја офанзивних средстава, која ће омогућити даљи развој ваздушних десаната, као начина примене оружаних снага, и тиме у извесној мери изменити карактер самог напада. Отуда се појављује неопходна потреба да се тај несклад што пре уклони, јер би се правилним решењем овог проблема знатно ојачала одбрана сваке поједине јединице, а тиме и наше земље у целини.
